

תאריך עדכון: 20.10.2015

תנועות חברתיות ומגדר 01-941-27

פרופ' אורנה ששון-לוי

סוג הקורס: בחירה, תואר שני

היקף שעות: 2

מסטר: א'

שנת לימודים: תשע"ו

א. מטרת הקורס

תנועות חברתיות, המובילות "פוליטיקה של עימות" במטרה להתנגד למבנים של כוח ולהלחם נגד אי שוויון חברתי, הן תמיד סימן של קונפליקט חברתי. מכיוון שמגדר הינו שם כולל לקונפליקט חברתי בעל פנים רבות, יש נקודות השקה מרובות בין תנועות חברתיות, מגדר ונשים. ראשית, תנועות רבות פועלות למען אינטרסים של נשים, לשינוי הסדר המגדרי או כדי לתת קול ונראות לשאלות מגדריות (של נשים, גברים, להט"בים) בזירה הציבורית. כך, כל ההישגים המשמעותיים בזכויות נשים, כגון זכות הבחירה, הושגו באמצעות פעילות של תנועות פמיניסטיות חוץ ממסדיות. בנוסף, כל היבט של תנועות חברתיות, כולל אלה שאינן עוסקות בנושאים מגדריים, הוא ממוגדר. הרכב הפעילים, דפוסי גיוס, חלוקת העבודה בתנועה, מבנה ההזדמנויות הפוליטי, דינמיקה פנים קבוצתית, שיחי לגיטימציה ותהליכי מסגור, פרקטיקות המחאה של התנועה, התרבות התנועתית, והזהויות הקולקטיביות שהן מכוננות, כל אלה מאורגנים על פי תפישות מגדריות ותוך כדי כך מייצרים תפישות מגדריות. הפרספקטיבה המגדרית מסייעת אם כן הן בנייתן מטרותיהן של תנועות חברתיות, והן בהבנת אופני פעולתן, עלייתן ואף נפילתן של תנועות חברתיות.

ב. תוכן הקורס:

הקורס יפתח בהצגת התיאוריות העיקריות של תנועות חברתיות. מכאן, הקורס יתמקד בתנועות העוסקות בנושאים מגדריים, וינתח אותן באמצעות התיאוריות משדה התנועות החברתיות. נעסוק בתנועות שנאבקו למען אינטרסים של נשים כקטגוריה (זכות הבחירה, נושאי גוף ומיניות); תנועות שמייצגות זהויות הנוצרות בהצטלבות של מגדר-גזע- מעמד כגון תנועות של פמיניזם דתי, פמיניזם שחור, פמיניזם מזרחי; תנועות להט"ביות; תנועות נשים אנטי-פמיניסטיות ותנועות של גברים וגבריות חדשה. נסיים את הקורס בנושא של השתתפות נשים בתנועות של שחרור לאומי, ובתנועות שלום. נתמודד עם התופעה העכשווית של מעבר מתנועות חברתיות לעמותות וארגונים (NGO's) ונשאל איך מעבר זה משפיע על השדה של פעולה חברתית. הקורס שואף להציג מגוון רחב של תנועות, אשר אינן מייצגות רק את המערב.

תכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים:

מספר השיעור	נושא השיעור	קריאה נדרשת
1	סקירת תיאוריות על תנועות חברתיות: תיאוריות מוקדמות	Snow, David A., Sarah A. Soule and Hanspeter Kries. 2006
2	גשת קיפוח יחסי, גישת ניהול וגיוס משאבים	
3	גישת מבנה הזדמנויות פוליטי תנועות חברתיות חדשות	Guenter, Katja M., 2009 Nagle, John, 2008
4	תרבות, פריימינג (דוחות קריאה)	Taylor et al. 2004 Taylor et al. 2009
5	ניתוח מגדרי של תנועות חברתיות (הגשת דוחות קריאה)	Yulia Zemlinskaya, Yulia. 2010 Einwohner, et al. 2000. Ferree, and McClurg Mueller. 2004.
6	תנועות נשים בעידן נאו ליברלי (הגשת דוחות קריאה)	Staggenborg Suzzane and Verta Taylor. 2005. Herzog Hanna, 2008. Maddison, Sarah and Greg Martin, 2010.
	הצגות בכיתה:	
7	נשים ותנועות השלום (הצגה של המרצה)	Helman ,Sara. 1999. Amir, Merav and Hagar Kotef. 2007
8	המאבק לזכות הבחירה - התנועות הסופרג'יסטיות	MacCammon et al. 2001. Dubois, 1978.
9	תנועות לזכויות של גוף ומיניות	Staggenborg, Suzanne. 1998. Zhang, Lu. 2009. MinSook Heo. 2010. Piper, Nicola. 2001. Staggenborg Suzanne. 1995.
10	תנועות להט"ביות	Rafael de la Dehesa. 2010 Tremblay, Paternotte and Johnson. 2011. Stein, 2012. Engel, 2001.
11	תנועות פמיניסטיות דתיות במזרח התיכון	Shakdiel, Leah. 2002. Mir-Hosseini, Ziba. 2006. Oz Cetin Hilal. 2009 Diner Cagla and Sule Toktas. 2010. Moghadam, Valentine, 2013
12	תנועות אנטי-פמיניסטיות	Rose Melody, 2011. Munson, Ziad, 2008.
13	תנועות גברים וגבריות	Messner Michael. 2000

ג. חובות הקורס:

- נוכחות בכיתה, קריאה של חומר הקריאה, השתתפות בדיונים בכיתה.
- הגשת דו"ח קריאה אחד – 15% מהציון
- הצגה של אחד מנושאי הקורס משיעורים 7-13, או נושא אחר רלבנטי – 20% מהציון.
- הגשת עבודה - עד עשרה עמודים, 65% מהציון.

חובות הסמינר:

- 3 דו"חות קריאה (30% מהציון)
- הצגת אחד מנושאי הקורס בכיתה (10% מהציון)
- הגשת עבודה סמינריונית בהיקף של 20 עמודים (לא כולל ביבליוגרפיה) (60% מהציון הסופי).

רשימת הקריאה:

סקירת תיאוריות של תנועות חברתיות

Snow, David A., Sarah A. Soule and Hanspeter Kries. 2006. Mapping the Terrain, *The Blackwell Companion to Social Movements*. Pp 3-17.

גישת התהליך הפוליטי

Guenther, Katja M., 2009. "The impact of emotional opportunities on the emotion cultures of feminist organizations," *Gender and Society* 23, 3: 337-332.

"גישת התנועות החברתיות החדשות"

Nagle, John, 2008. "Challenging the ethno-national divide: new social movements in Belfast." *Social Movement Studies* 7, 3: 305-318.

תרבות ומשמעות בתנועות חברתיות

:Citation

Taylor, Verta, Leila J. Rupp, Joshua Gamson, 2004. Performing Protest: Drag Shows As Tactical Repertoire Of The Gay And Lesbian Movement, in Daniel J. Myers, Daniel M. Cress (eds.) *Authority in Contention* (Research in Social Movements, Conflicts and Change, Volume 25), pp.105 – 137.

Taylor, Verta, Katrina Kimport, Nella Van Dyke and Ellen Ann Andersen, 2009. Culture and Mobilization: Tactical Repertoires, Same-Sex Weddings, and the Impact on Gay Activism, *American Sociological Review*, 74 (6) 865-890

ניתוח מגדרי של תנועות חברתיות

Zemlinskaya, Yulia. 2010. Social Movements Through the Gender Lens, *Sociology Compass*, 4 (8): 628–641.

Einwohner, Rachel, Hollaner, Jocelyn and Toska Olson, 2000. Engendering Social Movements: Cultural Images and Movement Dynamics, *Gender & Society*, 14 (5): 679-699.

Ferree, Myra Marx and Carol McClurg Mueller. 2004. Feminism and the Women's Movement: A Global Perspective, in: *The Blackwell Companion to Social Movements*, Edited by: David A. Snow, Sarah A. Soule, and Hanspeter Kriesi. Blackwell Publishing, pp. 576 – 608.

תנועות נשים בעידן ניאו ליברלי

Staggenborg Suzzane and Verta Taylor. 2005. "Whatever Happened to the Women's Movement," from *Mobilization: An International Journal* 10 (1): 37-52.

Herzog Hanna, 2008. Re/visioning the women's movement in Israel. *Citizenship Studies* 12(3): 265-282.

Maddison, Sarah and Greg Martin, 2010. "Introduction to surviving neo-liberalism: the persistence of Australian social movements." *Social Movement Studies* 9, 2: 101-120.

נשים ותנועות השלום

Helman ,Sara. 1999. From Soldiering and Motherhood to Citizenship: A Study of Four Israeli Peace Protest Movements. *Social Politics*, 6 (3): 292-313

Amir, Merav and Hagar Kotef. 2007 "(En)Gendering Checkpoints: Checkpoint Watch and the Repercussions of Intervention", *Signs* 32 (4): 973-996.

Sasson-Levy, Orna and Tamar Rapoport. 2003. "Gender, Body and Knowledge in Protest Movements." *Gender & Society* 17 (3): 379-403.

המאבק לזכות הבחירה - התנועות הסופרג'יסטיות

MacCammon Holly J. et al. 2001. "How Movements Win: Gendered Opportunity Structures and the U.S. Women's Suffrage Movements, 1886 to 1919." *American Sociological Review* 66 (February): 49-70.

Dubois Ellen Carol. 1978. *Feminism and Suffrage: The Emergence of an Independent Women's Movement in America, 1848-1869*. Cornell Univ. Press.
(סוראסקי 396.1(73) DUB)

תנועות לזכויות של גוף ומיניות

Staggenborg, Suzanne. 1998. Gender, Family and Social Movements. Thousand Oaks: Pine Forge Press. (Haifa HQ1075.S69 1998) (לרכישה)

Zhang, Lu. 2009. Chinese Women Protesting Domestic Violence: The Beijing Conference, International Donor Agencies, and the Making of a Chinese Women's NGO. *Meridians: Feminism, Race, Transnationalism*, 9 (2): 66-99.

MinSook Heo. 2010. Women's movement and the politics of framing: The construction of anti-domestic violence legislation in South Korea. *Women's Studies International Forum* 33 : 225–233

Piper, Nicola. 2001. Transnational women's activism in Japan and Korea: the unresolved issue of military sexual slavery. *Global Networks* 1 (2): 155–170.

Staggenborg Suzanne. 1995. The Survival of the Pro-Choice Movement. *Journal of Policy History*, 7, pp 160-176.

תנועות להט"בים

Tremblay Manon, David Paternotte and and Carol Johnson. 2011. The Lesbian and Gay Movement and the State: Comparative Insights into a Transformed Relationship, Farnham, Surrey; Burlington, VT : Ashgate. (TAU, Law - 342.726-055.3(08) LES)

Sears, Alan, 2005. Queer Anti-Capitalism: What's Left of Lesbian and Gay Liberation? *Science & Society*, Vol. 69, No. 1, 92–112.

Stein, Marc. 2012. Rethinking the Gay and Lesbian Movement, new York: Routledge.

Engel, Stephen M. 2001. The Unfinished Revolution: Social Movement Theory and the Gay and Lesbian Movement. New York : Cambridge University Press. (301.4243 ENG סוראסקי)

תנועות פמיניסטיות דתיות במזרח התיכון

Shakdiel, Leah. 2002. Women of the wall: Radical feminism as an opportunity for a new discourse in Israel. *Journal of Israeli History*, 21 (1 & 2): 126 - 163.

Mir Hosseini, Ziba. 2006. Muslim Women's Quest for Equality: Between Islamic Law and Feminism , *Critical Inquiry*, 32 (4): pp. 629-645.

Ozcetin Hilal. 2009. 'Breaking the Silence': The Religious Muslim Women's Movement in Turkey, *Journal of International Women's Studies* s, 11(1), 106-119.

Diner Cagla and Sule Toktas. 2010. Waves of feminism in Turkey: Kemalist, Islamist and Kurdish women's movements in an era of globalization. *Journal of Balkan and*

Near Eastern Studies, 12 (1): 41-57.

Moghadam, Valentine, 2013. Globalization and Social Movements: Islamism, Feminism, and the Global Justice Movement. Rowman and Littlefield Publishers.

תנועות אנטי-פמיניסטיות

Rose Melody, 2011. Pro-Life, Pro-Woman? Frame Extension in the American Antiabortion Movement Journal of Women, Politics & Policy, 32 (1) 1-27.

Munson, Ziad, 2008. The Making of Pro-life Activists: How Social Movement Mobilization Works. Chicago, Univ. of Chicago Press.
(Haifa - HQ767.5.U5M86 2008)

תנועות גברים וגבריות

Messner Michael. 2000. Politics of Masculinities: Men in Movements. Walnut Creek: AltaMira Press.

מחקר מקומי (קריאת רשות)

ברנשטיין דבורה, 1979: "הפנתרים השחורים: קונפליקט ומחאה בחברה הישראלית", **מגמות**, כ"ה (1) 65-80.

קלקין-פישמן דבורה, 1983, "על זהות לאומית ושינוי חברתי: עיון בתנועות חברתיות בישראל", **מחברות למחקר וביקורת**, (8): 21-51.

פייגה מיכאל, 2003 (תשס"א), **שתי מפות לגדה: גוש אמונים, שלום עכשיו ועיצוב המרחב בישראל**, עמודים 36-75, 204-219.

רזניק, שלמה, 2003: "לקחת את החוק לידיים, מימין ומשמאל: המחותרת היהודית ויש גבול" בתוך: א. בן אליעזר ומ. אלחאגי (עורכים) **בשם הבטחון: סוציולוגיה של שלום ומלחמה בישראל בעידן משתנה**, אוניברסיטת חיפה. עמודים 509-535.

שפרינצק, א. (1981): "גוש אמונים – מודל הקרחון של הקיצוניות הפוליטית", **מדינה ממשל ויחסים בינלאומיים**, 17, 22-49.

שפיר, נ. ופלד, י. (1988) "לשכים בעיניכם...": אפיונים חברתיים-כלכליים של מקורות ההצבעה עבור הרב כהנא", **מדינה ממשל ויחסים בינלאומיים**, 25, אביב, 115-130.
פלד, י. (עורך) (2001): **ש"ס – אתגר הישראליות**, ת"א: ידיעות אחרונות.
פישר, ש. (1998) "תנועת ש"ס", **תיאוריה וביקורת**, 12-13, עמ' 329-338.

הלמן, שרה, 2003: מחאה וסימון גבולות מגדריים ואתנו מעמדיים: כיצד היה השלום לסמל של זהות אתנו-מעמדית", בתוך: א. בן אליעזר ומ. אלחאגי (עורכים) **בשם הבטחון: סוציולוגיה של שלום ומלחמה בישראל בעידן משתנה**, אוניברסיטת חיפה. עמודים 557-575.

מנסבך דניאלה, 2007. מחאה על הגבול: מחסום Watch, **תיאוריה וביקורת**, 31, עמ' 77 – 101.

- Kaufman Ilana, 2008, Resisting Occupation or Institutionalizing Control? Israeli Women and Protest in West Bank Checkpoints, **International Journal of Peace Studies**, Volume 13, Number 1, 43 – 62.
- Freidman, Marcia. 2003. Theorizing Israeli Feminism, 1970 – 2000. In Kalpan Misra, and Melanie S. Rich (Eds.) *Jewish Feminism in Israel: Some Contemporary Perspectives*. Hanover: Brandeis University Press. pp. 1-16
- Shakdiel, Leah. 2002. Women of the wall: Radical feminism as an opportunity for a new discourse in Israel. *Journal of Israeli History*, 21 (1 & 2): 126 - 163 .
- Lemish, Dafna and Barzel Inbal. 2000. Four Mothers': The Womb in the Public Sphere. *European Journal of Communication*, 15 (2): 147-169.
- Helman, Sara and Tamar Rapoport. 1997. "Women in Black": Challenging Israel's Gender and Socio-Political Order. *British Journal of Sociology*, 48 (4):682-700.
- Helman ,Sara. 1999. From Soldiering and Motherhood to Citizenship: A Study of Four Israeli Peace Protest Movements. *Social Politics*, 6 (3): 292-313
- Amir, Merav and Hagar Kotef. 2007 "(En)Gendering Checkpoints: Checkpoint Watch and the Repercussions of Intervention", *Signs* 32 (4): 973-996.
- Feige, Michael. 2002. Do not weep Rachel: fundamentalism, commemoration and gender in a west bank settlement" *Journal of Israeli History*, 21(1 & 2): 119 – 138.